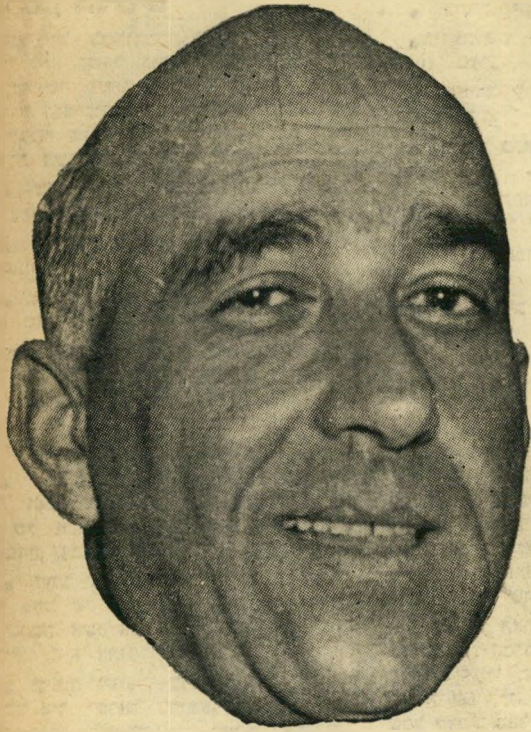

חיים כהן נסוג

לפני שבוע התהלך במסדרונות הממשלה, בחיה משפט והי מפלגת חידון: מדוע הגיש חיים כהן משפט פלילי נגד העולם הזה?

השבוע נוסף לחידון זה חידון שני, לא פחות מרתק: מדוע ביטל חיים כהן את התביעה הפלילית, שהוא עצמו ציווה להגיש שם כמה ימים לפני כן?

חצי שנת מאסר. התביעה ששימשה יסוד לתיק הפלילי מס' 106/56 בבית המשפט המחוזי בתל-אביב, היתה כבודת משקל. הצדדים: היועץ המשפטי לממשלה נגד אורי אבנרי, עתונאי, כהן, עתונאי, העולם הזה בע"מ. פרשת העבירה: הפרסום לשם השפעה, עבירה על הסעיף 126 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

פרטי העבירה: הנאשמים, בהיותם ראשון-ראשון ואחרון-אחרון העורך הראשי, ראש המערכת והמוציא-לאור של העתון השבועי העולם הזה, פירסמו ביום 22.2.56, או סמוך לתאריך זה, דיווח-שבוע במספר 958 של עתונם, בעמודים 6 ו-7 בו, תחת הכותרת "משטרה — מוקשים בירושלים", שהגו דיווח-שבוע העשוי להשפיע על דעתו של שופט בית המשפט המחוזי בירושלים, לים, אשר יידרש להחליט במשפטו של הנאשם הידוע ועקנין, שדינו הועבר לבית המשפט המחוזי בירושלים ביום 22.2.56 על-ידי היועץ החוקר בירושלים בתיק פלילי 192/56.

מצרפת לתביעה: רשימת העדים של הקטגוריה, הכוללת קצין מהמטה הארצי, קצין ממשטרת ירושלים, קיוסקאי תל-אביב ופקיד מינהל המחוז.

העונש המקסימלי: חצי שנה מאסר.

רשימת הביזיונות. השבוע ניגש פקיד היועץ המשפטי בשטק לפקיד בית המשפט, מסר לדיוו בקשה צנועה: לבטל את התביעה. הסביר היועץ המשפטי: הוא שוכנע מדבריו של שופט עליון כי שום כתבה לעתונאית לא תשפיע על דעתו של שופט, מוכן על כן לוותר על תביעתו.

היה זה הסבר מצוי. לולא פרט אחד קטן: דבריו של השופט העליון והסבר הרצוי לולא שפטי לפניו בכלל התביעה. הם היו ידועים בעל-פה לחיים כהן זמן רב לפני שהחליט לעבור להתקפת-מצח על העולם הזה.

מה, אם כן, פתרון היחיד? ארבעה ימים אחרי הגשת המשפט נטל חיים כהן, במנהגו, את הגליון האחרון של העולם הזה (960) לידו, ראה על השער את ראשו. בתוך הגליון הגלילה היה רשימה ארוכה של ביזיונות שהופנו על-ידי ידידיו ומוקיריו של חיים כהן נגד בתי המשפט — החל בהשמצות נגד שופט-פרשת קסטנר בנימיין הלוי, ועד למאמרו האחרונים של הארץ לטובת קסטנר בן-גוריון.

אף לא במקרה אחד ממאות הגיש היועץ המשפטי תביעה נגד הנאשם שביו, השמיצו והעליבו את השופטים שלא היו נוחים לממשלת ישראל.

לאחור — פנה! אפילו חיים כהן, שאינו מפורסם כמשפטן הרגיל לראות את הנולד במשפטיו, הבין הפעם כי איוה כיוון מתפתחים הדברים: למשפט גדול, בו יצטרך הוא עצמו להופיע כעד מרכזי, להסביר מדוע הוגינה את הפקידו במאות מקרים אלה, נוכח באותו סעיף-החוק וחוקא בשבוע שהעולם הזה גילה את כנותו לחוקק שורה של חוקים העלוי לים למטט כליל את משטרה-החוק בישראל.

זה היה יותר מדי — אפילו בשביל האישה שהגיש את משפט קסטנר. בראש מורכן, ללא תרועות או צערה, נתן לעצמו את הפתור הנבונה ביותר שעלתה בלבו אי פעם: "לאחור — פנה!"

היתה זאת נסיגה גלויה ובלתי-מוסווית, נצחון חד-משמעי לחופש העתונות.

העולם והארץ, קם נרגש ממקומו. כא שר נלחמתי למען עמי — היית מלשין בישראל! צעק, על אף המהומה הכללית, נשמעו הדברים כבירור. אך בני ג'י. הוסיף לחייך למראה ח"כי שתי הסיעות, היושבים זה לצד זה, עד שיוסף שופמן החרוטי צעק לעומתו: "מה אתה צוחק? מצב הדימינה כל כך טוב?"

היתה סיבה לחיוך הרחב. כי במהרה מה נשכה לחלוטין נושא הויכוח: חוסר-התוכנית של הממשלה.

מי הלשין? ועדת הכנסת לא יכלה לש כוח. כשהובאו העלבויות לפניה, תבעה מ מנחם בגין ומחברו, שקרא לבן-גוריון בשם פרוקובאטור ו" השניים סירבו להתנצל, עמ דו על דעתם שצדקו.

ברגע הראשון נהנו אנשי מפא"י. מל שכי" אינה מלה פרלמנטרית. אפשר היה ל הכיח את בגין להתנצל, או לגרוש מן ה כנסת למשך חמש ישיבות. אולם התלהבות הצטננה חיש מהר.

אדם המגורש מן הכנסת, יכול לתבוע דיון, לנמק את עמדתו. נימוקו של בגין היה גלוי מראש: ציטטות מדברי בן-גוריון בימי ה"סיוון", בהם הוסגרו פסקותיו ע" רות לוהמי אצל לירי הכולשת הבריטית. בין השאר: נאומו של בן-גוריון בוועידת ההסתדרות משנת 1944, בו אמר כי "במ" דה שהשלטון והמשטרה הבריטיים מעוניי גים בביעור הטירוור, במידה זו אנו משת פים אתם פעולה... בלי עזרה לשלטונות ר בלי עזרת השלטונות לנו לא נצליח לע קור יאב הגע... עלינו לגייס כל יהודי ויהודי בישראל, כל נער בבית-הספר, כל עובד כסדנא, כל תושב בכפר ובבירא..."

קבורה שקטנה. לו גם היתה מפא"י מוכנה להסתכן בהרצאה היסטורית בניגית על רקע זה, לא היתה הבעיה נפתרת. שום דבר לא היה מונע בעד ח"כ חרות שני לחזור על האשמת ההלשנה בישיבה הבאה, תמורת גירוש לחמשי ישיבות. חמשה-עשר ח"כים חרות היו יכולים להמשיך בשיטה זו עד אין סוף, תוך גירושם לסיורגין.

איש במפא"י לא היה מעוניין בכך. אחרי שהושגה המטרה הטכסיטית העיקרית של מצ ביאם, היה ברור להם מה צריך להיות יצעו הבא: לקבור את הענין בשטק, על ידי ניסה שקפה ככל האפשר.

פרשת קסטנר הבעיה הפשוטה המסובכת

שופט השלום הירושלמי משה פרץ עמד השבוע בפני בעייה משפטית פשוטה: האם להעמיד לדיון על שבועת שקר את ד"ר רוי דולף קסטנר או לא?

הבעייה התעוררה כאשר תבע מלכיאל

ברג לא מסר הצהרה בשבועה בעניין בכר. פרקליטו של גרינוואלד הביא שורה של הר כחות, שנראה היה כי אין מפלט מהן: הוא הביא הצהרה בשבועה של קסטנר בעניין

פודה בן-גוריון וח"כ בגין מיד אחרי השערוריה. "מצב המדינה כל כך טוב?"

בכר; על גבי הצהרה נאמר שהיא ניתנה בנירנברג. בסופה, נאמר כי כאשר דינו של בכר יידון בפני בעלות-הברית ראוי הוא ל-

במזנון הכנסת. באמצע: ח"כ הצ"כ יוסף טרלין.

גרינוואלד את קסטנר לחקירה מוקדמת על אשר העיד בשבועה במשפט הגדול כי בנירנ

לפי הסיודור המושיב את הסיעות בה" אס לגודלן, מזכה את חרות למקום השני אחר מפא"י.

חייב להעמידו לדיון, אפילו אם הדברים טו הוכרעו סופית.

אולם אם מבחינה משפטית נראה הדו פשוט וקל, הוא היה קשור בתסבוכת ציב רית רצינית. כי המשפט לא הוגש כדי קבוע שקסטנר שיקר — זאת קבע עשר פעמים השופט הלוי, הגבוה בדרגתו מהשוו פרץ. תמיר הגיש את המשפט, כפי ש אישר, כדי לאלץ את חיים כהן לעשות אשר סירב לעשות, הצעו שאורחים תמימי ציפו ממנו לאחר פסקידן הלוי: להעם את קסטנר לדיון פלילי.

כהן פה, כהן שם. עתה ידע השוו פרץ כי אם יעמיד את קסטנר לדיון, יעב יחד אתו את חיים כהן ושולחיו במצב מ לא נוח: מצד אחד יהיה על היועץ המשפ להופיע כסניגורו בפועל של קסטנר מ בית-הדין העליון, לטעון כי קסטנר לא שני מצד שני יהיה עליו להופיע, על פי החלו פרץ, כקטיגורו של קסטנר בבית-הדין מחוזי, לתבוע אותו על שבועת שקר.

היה עוד גורם ציבורי. הוא מצא את טויו הגלוי בדבריו של הפרשן המשפטי ידועות אחרונות, שכתב: "על יחילט לשו פרץ לקבל את התביעה. גלול הוא השו עצמו מותקף ומושמן כד"ר הלוי."

בשעתו היה ברור גם לשופט הלוי הרקע הציבורי של משפט קסטנר ומה צ לו אם יתעלם מעל לשיקולים פוליטיים ישאר נאמן למצעו ולחוקו, הלוי, המקו בעברו ובהשקפותיו לחוגי השלטון, הו את עצמאותו ואי-תלותו המוחלטות.

פרץ, גם הוא ממקורבי חוגי השלטון, מפא"י וחתיק ונציגה הסוער בוועד הקה בירושלים במשך שנים, עמד אף הוא ב אותה הבעייה — אם כי במהדורה מצומצ בהרבה.

השבוע, התקרב מועד מתן פסק-ה דרכות אורחים, שהאמינו כי בית-המשפט ישראלי עודנו מיבצר בלתי-חדיר, ציפו מתוחות למוצא פיו של השופט הירושלני

יחס חיובי; ההצהרה ניתנה בפני אדם שגם קסטנר כינהו כפקיד בית המשפט הבינלאומי.

גם תמיר וגם יריביו חיים צדוק, ממשרד מיכאל כספי, העידו כי מצאו את ההצהרה בתיק התביעה הכללית האמריקאית ממשפטי נירנברג. נוסף לכל, הרובא עוד מכתבו של קסטנר אל שר האוצר המנוח אליעזר קפלן, בו הודיע כי כבר שוחרר על ידי שלטונות הכיבוש הודות להתערבותו האישית. בהמשך עדותו, אף הוסיף קסטנר ואמר כי במכתבו לקפלן אין משום שקר, מאחר ש, אין הבדל גדול בין התערבות לטובת בכר בנירנברג ל- בין הצהרה בשבועה."

בסידרה ארוכה של מיסמכים, ציטטות מן הפרוטוקול ואסמכתות משפטיות, הודק תמיר את הטבעת סביב קסטנר. "אני מקווה", סיכם, "כי בית-המשפט לא יתן את ידו לכל אלה המבינים על פושע מלחמה המסתובב חופשי בקרבנו. רק אם ייעשה עולל משפטי משוע, לא יועמד קסטנר לדיון..."

היו אלה דברים חמורים ביותר; אך הם ביטאו את ההרגשה הכללית כי במשפט זה יכולה להיות החלטה אחת בלבד. כאשר קם כספי למחרת היום וגשא את נאומו המפור סם, בו טען, למעשה, כי רובם המכריע של אנשי הס.ס. פנים מפשע, נבע הדבר, אולי יותר מעצבות לאור המצב המשפטי של שולחו מאשר מתוך אמונה בטוהר הס.ס.

מדוע הוגש המשפט? לכן, מבחינה משפטית, היה מצבו של השופט נוח ביותר. בניגוד לשופט בנימיין הלוי, שהיה צריך ל- הכריע סופית — ואשר אמנם הכריע סופית, בין היתר — כי קסטנר שיקר, היה על ה שופט פרץ לקבוע רק אם לכאורה יש מקום להעמיד את קסטנר לדיון. על הרשעתו הסו פית או זיכורו היה צריך לפסוק בית-משפט גבוה יותר.

אפילו דבר הכין את קוראיו לקראת ה בלתי-נעים, הסביר כי העמדת קסטנר לדיון עדיין אין פירושה הרשעתו, כאשר השופט